

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ РОЗУМНОСТІ СТРОКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ЗАКОНОДАВСТВІ, СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ, НАУЦІ

Крикунов Олександр Вікторович,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права і процесу
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID ID: 0000-0003-4573-8853

Саско Олена Іванівна,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права і процесу
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID ID: 0000-0003-3919-2233

Засада розумності строків кримінального провадження є елементом права на справедливий суд і за змістом передбачає рух розслідування, судових стадій без невиправданих зволікань у межах процесуальних строків. Для правильного застосування засади розумності строків законодавцем визначено комплекс критеріїв, до яких віднесено: 1) складність кримінального провадження; 2) поведінка учасників кримінального провадження; 3) спосіб здійснення слідчим, прокурором і судом своїх повноважень (ч. 3 ст. 28 КПК). Наше дослідження дозволило з'ясувати, що вказані критерії імplementовано із практики ЄСПЛ. У тлумаченні цих критеріїв цей орган стало висловлює позицію, згідно із якою активне використання процесуальних прав учасниками не може розцінюватися як перешкодження здійсненню провадження, якщо немає зловживання правом. ЄСПЛ переважно не зважає на посилення представників урядів на затягування провадження його учасниками, оскільки правоохоронні органи та суди мають засоби примусового впливу на учасників провадження, які не виконують своїх процесуальних обов'язків. При обчисленні «розумного строку розслідування» ЄСПЛ приймає до уваги лише строки проведення органами влади тих дій, які є реально виправданими і корисними для досягнення завдань кримінального провадження. ЄСПЛ такі обставини, як надмірна завантаженість правоохоронних, судових органів, їх недофінансування, не вважає виправданням надмірної тривалості провадження.

Зважаючи на практику акти міжнародного права, ЄСПЛ, власні аргументи, вважаємо за необхідне доповнити ч. 3 ст. 28 КПК і до переліку критеріїв для оцінки розумності строків кримінального провадження включити чинник значення провадження для його учасників, виходячи із їх фактичного становища і потреб.

Ключові слова: засади кримінального провадження, критерії для оцінки розумності строків кримінального провадження, складність кримінального провадження, поведінка учасників кримінального провадження, зловживання правами.

Krykunov Oleksandr, Sasko Olena. Criteria for evaluating the reasonability of terms of criminal proceedings in legislation, judicial practice, science

The principle of reasonableness of the terms of criminal proceedings is an element of the right to a fair trial and by its content provides for the movement of the investigation, court stages without unjustified delays within the procedural terms. For the correct application of the principle of reasonableness of terms, the legislator defined a set of criteria: 1) complexity of criminal proceedings; 2) behavior of participants in criminal proceedings; 3) the manner in which investigators, prosecutors, and courts exercise their powers (p. 3 of art. 28 of the Criminal procedural code of Ukraine). Our research made it possible to find out that the specified criteria are implemented from the practice of the ECHR. In the interpretation of these criteria, ECHR has expressed a position according to which the active using of procedural rights by the participants cannot be considered as an obstacle to the implementation of the proceedings, if there is no abuse of the right. The ECHR mostly ignores the references of government representatives to the delay of the proceedings by its participants, since law enforcement bodies and courts

have means of coercive influence on the participants of the proceedings who do not fulfill their procedural obligations. When calculating the "reasonable period of investigation", the ECHR takes into account only the period of time for the authorities to carry out those actions that are really justified and useful for achieving the objectives of the criminal proceedings. The ECHR does not consider circumstances such as excessive workload of law-enforcement and judicial bodies, their underfunding to be a justification for the excessive duration of the proceedings.

Taking into account acts of international law, practice of the ECtHR, our own arguments, we consider it necessary to supplement p. 3 of art. 28 of the Criminal procedural code of Ukraine and to the list of criteria for evaluating the reasonability of the terms of criminal proceedings include the factor of the significance of the proceedings for its participants, based on their actual situation and needs.

Key words: *principles of criminal proceedings, criteria for assessing the reasonableness of criminal proceedings, complexity of criminal proceedings, behavior of participants in criminal proceedings, abuse of rights.*

Розумність строків провадження є елементом права на справедливий суд, закріпленого у ст. 6 Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. У національному законодавстві вимога розумності строків правосуддя закріплена у ст. 7 Закону «Про судоустрій та статус суддів» як загальна вимога до діяльності судової системи. Галузеві процесуальні кодекси розумність строків провадження зафіксували як одну із засад судочинства, враховуючи специфіку правовідносин. Зокрема, ст. 28 КПК 2012 р. передбачила, що під час кримінального провадження кожна процесуальна дія або процесуальне рішення повинні бути виконані або прийняті в розумні строки. За визначенням законодавця розумним є строк, що є об'єктивно необхідним для виконання процесуальних дій, прийняття процесуальних рішень та розгляду і вирішення справи з метою забезпечення своєчасного судового захисту. Логічно, що розумні строки не можуть перевищувати прямо передбачених у КПК України строків (ч. 1 ст. 28 КПК). Отже, розумність строків кримінального провадження – це його рух без невиправданих зволікань у межах процесуальних строків. Не складно побачити, що розумність строків у багатьох випадках передбачає особисту оцінку «об'єктивної необхідності» певної часової тривалості виконання процесуальних дій, прийняття процесуальних рішень.

Для правильного застосування засади розумності строків кримінального провадження законодавцем визначено комплекс критеріїв, до яких віднесено: 1) складність кримінального провадження, яка визна-

чається з урахуванням кількості підозрюваних, обвинувачуваних та кримінальних правопорушень, щодо яких здійснюється провадження, обсягу та специфіки процесуальних дій, необхідних для здійснення досудового розслідування тощо; 2) поведінку учасників кримінального провадження; 3) спосіб здійснення слідчим, прокурором і судом своїх повноважень (ч. 3 ст. 28 КПК). Наше дослідження дозволило з'ясувати, що вказані критерії імплементовано із практики Європейського Суду з прав людини (надалі ЄСПЛ), яким було висловлено позицію, згідно із якою строк провадження не може бути однаковим для різних справ. А саме поняття «розумний строк» стосовно судочинства неможливо наперед визначити у конкретній кількості днів, тижнів. Першопочатково оцінка розумності строку судочинства за підходом ЄСПЛ здійснювалася за такими критеріями: 1) загальна тривалість розгляду справи; 2) складність справи; 3) наслідки для сторони-заявника недодержання розумного строку провадження; 4) особиста поведінка обвинуваченого (позивача); 5) оперативність роботи судового органу [1]. Згодом кількість критеріїв для оцінки розумності тривалості провадження зменшили. Розумність строків провадження стало оцінюється, виходячи із сукупності конкретних обставин провадження, із застосуванням таких критеріїв, як: 1) складність справи; 2) поведінка її учасників; 3) дії органів влади, пов'язаних зі справою; 4) значення провадження, предмету спору для заявника [2]. Порівнявши міжнародно-правовий та національний підхід, можна вказати, що у сфері кримінального судочинства законодавець

не обумовлює розумність строків провадження значенням провадження для його основних учасників (підозрюваного, обвинуваченого та потерпілого). Це одразу дає підстави для критики такого підходу, до якої ми от повернемося у цій статті.

У вітчизняній судовій практиці було роз'яснено, як вищенаведені критерії оцінки розумності строків провадження слід тлумачити. Насамперед, складність кримінального провадження визначається з урахуванням кількості підозрюваних, обвинувачуваних та кримінальних правопорушень, щодо яких здійснюється провадження; кількості учасників провадження (потерпілих, свідків тощо); правової кваліфікації кримінального правопорушення; наявності на момент початку досудового розслідування відомостей щодо конкретної особи, яка ймовірно вчинила кримінальне правопорушення; характеру обставин, що підлягають доказуванню в кримінальному провадженні; меж доказування; обсягу матеріалів досудових розслідувань, що об'єднані в одному провадженні; необхідності призначення експертиз, їх складності; обсягу та специфіки процесуальних дій, необхідних для всебічного та повного дослідження обставин кримінального правопорушення; необхідності отримання міжнародної допомоги в рамках кримінального провадження тощо [3, п. 4]. Слушним видається віднесення В. Манукяном, О. Толочком до змісту цього критерію розумності строків провадження таких обставин, як транснаціональний характер злочинної діяльності, наявність і протидія організованої злочинної групи, скоєння злочину на замовлення, необхідність об'єднання та виділення кримінальних справ [4; 9]. Слід погодитися, що наявність таких чинників робить кримінальне провадження більш складним, а, отже, і більш тривалим. За узагальненням В. О. Лагути, О. М. Гришка оцінювання складності справи передбачає урахування обставин і фактів, що ґрунтуються на праві (законі) і тягнуть за собою певні юридичні наслідки, що може бути пов'язане як із питаннями факту, так і з правовими аспектами (характером фактів, які необхідно встановити, кількістю питань, які розглядаються в межах справи; віддаленістю між подіями та фактами, що розгля-

даються, та процесом судочинства з точки зору простору та часу; вступом у процес нових осіб, права яких має бути додержано посадовими особами, які здійснюють провадження; зміною чи доповненням обвинувачення у судовому розгляді; кількістю доказів, наданих суду сторонами) [5].

Ми погоджуємося із думкою А. Орлеана, В. Козій про те, що сама по собі фактична наявність передбачених індикаторів очевидної складності кримінального провадження не може свідчити про розумність тривалого строку його проведення [6]. Зокрема, такий висновок можна зробити, виходячи із рішення, ухваленого ЄСПЛ у справі «Буряга проти України» від 15 липня 2010 р., за яким провадження (враховуючи усі три інстанції) тривало понад 5 років і 7 місяців. ЄСПЛ визнав, що відповідна кримінальна справа була досить складною, з огляду на кількість підсудних та висунутих обвинувачень. Однак через багаторазове відкладення судового розгляду та повернення справи на дорозслідування для виправлення процесуальних помилок ЄСПЛ дійшов висновку про те, що тривалість цього провадження була надмірною і вийшла за межі розумного строку [7].

У судовому тлумаченні наступний критерій визначення розумності строків провадження – поведінку учасників кримінального провадження – пов'язано із належним виконанням ними своїх процесуальних обов'язків (зокрема, щодо явки за викликом; дотримання умов обраного запобіжного заходу; надання у передбачених законом випадках доказів тощо); існування випадків зловживання процесуальними правами тощо. При цьому слід враховувати, що використання процесуальних прав, зокрема, заявлення клопотань, скарг, не може розцінюватися як перешкодження здійсненню провадження, за винятком випадків, коли йдеться про зловживання правом [3, п. 4]. У контексті наведеного роз'яснення варто згадати рішення ЄСПЛ у справі «Лавентс проти Латвії». Суд проаналізував поведінку заявника і встановив, що його перебування на стаціонарному лікуванні не було перешкодженням проведенню розслідування, оскільки він міг брати участь у процесуальних діях; 9 клопотань про відвід, 5 заяв

про відкладення слухань для проведення додаткового слідства у справі, подані стороною захисту, зайняли у цілому трохи більше 15 днів судових засідань. Отож, така поведінка заявника не призвела до значної затримки провадження і не могла виправдати надмірну тривалість кримінального провадження [8].

О. Толочко критерій поведінки учасників кримінального провадження пов'язує із кількістю, предметом скарг від певного учасника провадження, скоєння дій, які перешкоджають встановленню істини за кримінальною справою (пошкодження доказів (за умови необхідності додаткового часу на їх відновлення), ухилення від органів розслідування), щодо підозрюваного – позиція щодо розслідування (сприяння розслідуванню або відмова від цього: надання або ненадання інформації про місце знаходження доказів, співучасників, кількості та обставин злочинної діяльності) [9, с. 52]. В. Евінтов вважає, що вказаний критерій оцінки розумності строків провадження слід пов'язувати із визнанням або невизнанням винуватості, внесенням клопотань, які могли б сповільнити хід розслідування, перешкодженням проведеному розслідуванню [10, с. 352–353]. Опонуючи наведеному, ми вважаємо, що пов'язувати дотримання розумності строків кримінального провадження із визнанням чи невизнанням винуватості підозрюваним, обвинуваченим навряд чи правильно, адже ця особа має право не подавати жодних доказів. Тягар доказування винуватості несе прокурор. Щодо міркування про те, що внесення клопотань стороною захисту сповільнює діяльність слідчого, слід акцентувати на тому, що така тактика захисту є законною і може не бути зловживанням правами. ЄСПЛ у низці своїх рішень визначив, що особа не може бути піддана відповідальності у разі використання засобів, передбачених для захисту національним законодавством [11]. Показовою є позиція ЄСПЛ у справі «Саф'яннікова проти України», у якій було вказано, що «немає жодних підстав докоряти заявниці за те, що вона оскаржувала несприятливі для себе рішення, особливо зважаючи на той факт, що три з чотирьох поданих скарг були зрештою задоволені» [12].

Отже, тільки протиправна поведінка учасників провадження, спрямована на затягування провадження, перешкодження йому може бути аргументом на користь тривалого кримінального провадження. Наприклад, ЄСПЛ вважає втечу обвинуваченої особи від органів держави порушенням нею самою стандарту розумності судочинства. Як зазначає ЄСПЛ у рішенні по справі «Ваїч проти Туреччини», коли обвинувачений втікає з держави, яка поважає принцип верховенства права, можна припустити, що така особа не має права скажитися на необґрунтовану тривалість провадження після втечі, якщо тільки при цьому не буде наведена достатня підстава для спростування такого припущення [13]. Разом із тим, намагання учасника провадження пришвидшити провадження є чинником більш швидкого здійснення кримінального процесу. Проте ЄСПЛ вважає, що небажання учасника провадження пришвидшити процес не має вирішального значення, оскільки на заявникові лежить тільки обов'язок демонструвати готовність брати участь на всіх етапах провадження, які безпосередньо його стосуються, утримуватись від використання заходів щодо затягування процесу [9, с. 52]. Правоохоронні органи та суди не мають вагомих підстав посилатися на затягування провадження учасниками, оскільки відповідні посадові особи мають арсенал засобів забезпечення кримінального провадження.. Наприклад, у рішенні по справі «Сілін проти України» ЄСПЛ вказав на можливість українських суддів накладати на учасників провадження адміністративні та кримінальні санкції [14].

Наступний критерій для оцінки розумності строків кримінального провадження – спосіб здійснення слідчим, прокурором і судом своїх повноважень – за судовим тлумаченням охоплює послідовність та своєчасність здійснення процесуальних дій; наявність періодів бездіяльності (неактивності), причини якої мають з'ясовуватись у кожному конкретному провадженні; своєчасність повідомлення особи про підозру; обґрунтованість відкладення та зупинення кримінального провадження; своєчасність призначення кримінального провадження (криміналь-

ної справи) до судового розгляду; встановлення випадків призначення судових засідань із великими інтервалами чи зволікання з переданням кримінального провадження з одного суду до іншого; проведення судових засідань у призначений час; дотримання строків постановлення суддею (або судом) мотивованої ухвали чи вироку і направлення копій процесуальних рішень учасникам судового провадження; повноту здійснення суддею контролю за виконанням працівниками суду своїх службових обов'язків, у тому числі щодо повідомлення учасників кримінального провадження про час та місце судового засідання; повноту та своєчасність вжиття заходів забезпечення кримінального провадження та інших заходів, спрямованих на недопущення недобросовісної поведінки учасників кримінального провадження; характер та ефективність дій, спрямованих на прискорення кримінального провадження тощо (справи «Смірнова проти Росії» від 24 липня 2003 року, «Вітрук проти України» від 16 вересня 2010 року, «Юртаєв проти України» від 31 січня 2006 року) [3, п. 4].

ЄСПЛ при оцінці «розумного строку розслідування» приймає до уваги лише строки проведення органами влади тих дій, які є доцільними. Строк, протягом якого проведені недоцільні процедури формального характеру, або дії, які перешкоджають нормальному проведенню розслідування (безпідставне закриття чи зупинення досудового розслідування та вимушене наступне оскарження цього рішення та його поновлення), або дії, які були необхідні для розслідування, однак органи влади за можливості зробити це не виявили намірів скоротити на них витрати часу, ЄСПЛ розглядаються як негативні і при розрахунку належного (розумного) терміну розслідування не зараховується [9, с. 52]. Наприклад, ЄСПЛ у рішенні по справі «Іванов проти України» негативно оцінив багаторазове закриття і відновлення провадження у кримінальній справі, а також безпідставне передання справи від одного органу до іншого, що зайняло тривалий час та було недоцільним [15]. На думку ЄСПЛ такі обставини, як надмірна завантаженість судів, їх недофінансування, відсутність достатньої кіль-

кості суддів та допоміжних працівників не можуть слугувати виправданням надмірної тривалості судового розгляду. Держава повинна нести відповідальність за належну організацію судової системи, що здатна забезпечити розгляд справ упродовж розумних строків [16].

Ми вже звернули увагу, що, всупереч практиці ЄСПЛ, до критеріїв оцінки розумності строків кримінального провадження у чинному КПК не віднесено чинник значення провадження, предмету спору для заявника. О. А. Гончаренко розглядає цей критерій розумності строків з огляду впливу на заявника того питання, яке перебуває на розгляді суду, або особливого становища сторони у процесі [17, с. 129], що видається нам справедливим

В. Кушнерьов висловив думку, що «такий критерій є підставою для визначення розумності строків у цивільному процесі, а в кримінальному процесі такий критерій є недоцільним» [18, с. 270]. Ми подібну позицію не поділяємо. Насамперед, варто вказати, що опосередковано та обмежено і у чинному КПК інтереси окремих учасників провадження згадані у контексті засади розумності строків. А сама, у ч. 4 ст. 28 КПК кримінальне провадження щодо особи, яка тримається під вартою, а також щодо неповнолітньої особи має бути здійснено невідкладно і розглянуто в суді першочергово. Ми, звісно, не бачимо підстав оспорювати ці положення, які є проявом імплементації відповідних міжнародно-правових стандартів кримінального судочинства [19]. Зокрема, у Принципах 10–11 Зводу принципів захисту всіх осіб, які піддаються затриманню чи ув'язненню будь-яким чином, від 9 грудня 1988 р. наголошено на невідкладності повідомлення підстав затримання, доставлення особи до суду для виступу на свій захист. На міжнародному рівні існує консенсус стосовно того, що для дітей, які перебувають у конфлікті із законом, період часу між вчиненням злочину й остаточним реагуванням на цей вчинок має бути якомога коротшим (п. 51 Зауважень загального порядку № 10 (2007) Комітету ООН з прав дитини).

На нашу думку, розумність строків кримінального провадження має оцінюватися також виходячи із фактичного становища

потерпілого від кримінального правопорушення, адже відновлення його прав безпосередньо залежить від підсумкового судового рішення та його виконання. Захист порушених прав потерпілого, який і передбачає їх реальне відновлення, є пріоритетним завданням кримінального провадження (ст. 2 КПК). Тому зовсім несподівано не включати інтерес потерпілого до чинників оцінки розумності строків кримінального провадження. Також не можна ігнорувати і те, що у практиці ЄСПЛ критерій значення вирішення справи, предмету спору для заявника застосовується при оцінці розумності строків кримінального провадження. Наприклад, у рішеннях по справах «Баглай проти України», «Бендрит проти України», «Олексій Бугайов проти України» ЄСПЛ застосовував критерій значення предмету спору для оцінки дотримання розумності строків кримінальних процесів [20].

Висновки. Отже, розумність строків кримінального провадження є елементом права на справедливий суд і за змістом передбачає рух розслідування, судових стадій без не виправданих зволікань у межах процесуальних строків. Для правильного застосування засади розумності строків законодавцем визначено комплекс критеріїв, до яких віднесено: 1) складність кримінального провадження; 2) поведінка учасників кримінального провадження; 3) спосіб здійснення слідчим, прокурором і судом своїх повноважень (ч. 3 ст. 28 КПК).

Наше дослідження дозволило з'ясувати, що вказані критерії імплемента-

товано із практики ЄСПЛ. Цей Суд висловив позицію, що активне використання процесуальних прав учасниками не може розцінюватися як перешкодження здійсненню провадження, якщо немає зловживання правом. ЄСПЛ переважно не зважає на посилання представників урядів на затягування провадження самими його учасниками, оскільки правоохоронні органи та суди мають засоби примусового впливу на учасників провадження, які не виконують своїх процесуальних обов'язків. Втім, втечу за кордон від органів, які здійснюють кримінальне провадження, ЄСПЛ визнано неправомірною поведінкою, яка тягне більш тривале провадження. При обчисленні «розумного строку розслідування» ЄСПЛ приймає до уваги лише строки проведення органами влади тих дій, які є реально виправданими і корисними і не визнає слушними процедури формального характеру, які не наближають досягнення завдань кримінального провадження. ЄСПЛ такі обставини, як надмірна завантаженість правоохоронних, судових органів, їх недофінансування, не вважає виправданням надмірної тривалості кримінального провадження.

Зважаючи на практику акти міжнародного права, ЄСПЛ, власні аргументи, вважаємо за необхідне доповнити ч. 3 ст. 28 КПК і до переліку критеріїв для оцінки розумності строків кримінального провадження включити чинник значення провадження для заявника, виходячи із його фактичного становища.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Рішення ЄСПЛ у справі «Штерґмюллер проти Австрії» (Stogmuller v. Austria) від 10.11.1969 р. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57582> ; у справі «Гаасе проти ФРН» (Dieter Haase v. Federal Republic of Germany) від 12.07.1977 р. URL: www.stradalex.com > sl_src_publ_jur_int > document > echr_7412-76
2. Рішення ЄСПЛ у справах «Філіс проти Греції» (Philis v. Greece) (№ 2) від 27.06.1997 р. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58049>; у справі «Пеліссьє і Сассі проти Франції» (Pélissier and Sassi v. France) від 25.03.1999 р. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58226>
3. Постанова Пленуму ВСС України «Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення» від 17.10.2014 р. № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011740-14>
4. Манукян В. И. Европейский суд по правам человека: право, прецеденты, комментарии: науч.-практ. пособие. К.: Истина, 2007. С. 117 (368 с.).
5. Лагута В. О. Критерії визначення розумних строків. *Форум права*. 2013. № 3. С. 328–332; Гришко О. М. Розумність строків виконавчого провадження. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 6. С. 207–210.

6. Орлеан А., Козій В. Дотримання розумних строків кримінального провадження крізь призму європейських стандартів. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2016. № 4(12). С. 162–170.

7. Рішення ЄСПЛ у справі «Буряга проти України» (Buryaga v. Ukraine) від 15.07.2010 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_869#Text

8. Рішення ЄСПЛ у справі «Лавентс проти Латвії» (Lavents v. Latvia) від 28.11.2002 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_175#Text

9. Толочко О. Критерії оцінювання прокурором розумності строку досудового розслідування. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2013. № 1. С. 53–58.

10. Евінтов В. Справа «Мюллер проти Франції». Розумний строк тримання під вартою під час попереднього слідства. *Практика Європейського суду з прав людини*. Рішення. Коментарі. 1999. № 1. С. 352–353.

11. Рішення ЄСПЛ у справі «Корільяно проти Італії» (Corigliano v. Italy) від 10.12.1982 р. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57463>; у справі «Добертен проти Франції» (Dobbertin v. France) від 25.02.1993 р. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57807>; у справі «Кобцев проти України» (Kobtsev v. Ukraine) від 04.04.2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_031#Text

12. Рішення ЄСПЛ у справі «Саф'яннікова проти України» (Safiannikova v. Ukraine) від 26.07.2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_286#Text

13. Рішення ЄСПЛ у справі «Вайіч проти Туреччини» (Vayıç v. Turkey) від 20.06.2006 р. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-75900>

14. Рішення ЄСПЛ у справі «Сілін проти України» (Silin v. Ukraine) від 13.06.2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_103

15. Рішення ЄСПЛ у справі «Іванов проти України» (Ivanov v. Ukraine) від 07.12.2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_136

16. Рішення ЄСПЛ у справі «Мілазі проти Італії» (Milasi v. Italy) від 25.06.1987 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_416#Text; у справі «Чірікоста та Віола проти Італії» (Ciricosta and Viola v. Italy) від 04.12.1995 р. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57956>

17. Гончаренко О.А. «Розумний строк» розгляду справи у практиці європейського суду з прав людини. *Форум права*. 2012. № 3. С. 126–131.

18. Кушнерьов В. Категорія «розумний строк» у кримінальному процесі України. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 10. С. 269–273.

19. Звід принципів захисту всіх осіб, які піддаються затриманню чи ув'язненню будь-яким чином, затв. Резолюцією ГА ООН від 09.12.1988 р. №43/173. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_206; Зауваження загального порядку №10 (2007) Комітету ООН з прав дитини «Права дітей у системі юстиції щодо дітей». URL: <https://postup.lg.ua/zaklyuchni-rekomendaciyi-komitetu-z-prav-ditini-oon>.

20. Рішення ЄСПЛ у справі «Баглай проти України» (Baglay v. Ukraine) від 08.11.2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_432#Text; у справі «Бендрит проти України» (Bendryt v. Ukraine) від 10.03.2010 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_501#Text; у справі «Олексій Бугайов проти України» (Oleksii Buhaiov v. Ukraine) від 08.04.2010 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_561#Text

REFERENCES:

1. Rishennia YeSPL vid 10.11.1969 "Shtegmiuller proty Avstrii" [Judgment of the ECHR of 10.11.1969 in Stogmuller v. Austria]. Retrived from <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57582> [in English]; rishennia YeSPL vid 12.07.1977 "Haase proty FRN" [Judgment of the ECHR of 12.07.1977 in Dieter Haase v. Federal Republic of Germany]. Retrived from: www.stradalex.com>sl_src_publ_jur_int>document>echr_7412-76 [in English].

2. Rishennia YeSPL vid 27.06.1997 "Filis proty Hretsii" (№ 2) [Judgment of the ECHR of 27.06.1997 in Philis v. Greece (№ 2)]. Retrived from: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58049> [in English]; rishennia YeSPL vid 25.03.1999 "Pelisie i Sassi proty Frantsii" [Judgment of the ECHR of 25.03.1999 in Pélissier and Sassi v. France]. Retrived from: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58226> [in English].

3. Postanova Plenumu VSS Ukrainy "Pro deiaki pytannia dotrymannia rozumnykh strokiv rozghliadu sudamy tsyvilnykh, kryminalnykh sprav i sprav pro administratyvni pravoporushennia" vid 17.10.2014 № 11 [Resolution of the Plenum of the VSC of Ukraine "On some issues of compliance with reasonable deadlines for consideration by courts of civil, criminal cases and cases of administrative offenses" dated October 17, 2014 No. 11]. Retrived from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011740-14> [in Ukrainian]
4. Manukian, V. Y. (2007). Evropeiskyi sud po pravam cheloveka: pravo, pretsedenty, komentarii: nauch.-prakt. posobie [European Court of Human Rights: law, precedents, comments: scientific and practical. guide]. Kyiv : Istyna [in Russian]
5. Lahuta, V. O. (2013). Kryterii vyznachennia rozumnykh strokiv [Criteria for determining reasonable terms]. *Forum prava – Forum of law*. 3. 328–332 [in Ukrainian]; Hryshko, O. M. (2017). Rozumnist strokiv vykonavchoho provadzhennia [Reasonableness of terms of executive proceedings]. *Porivnialno-analitychne pravo – Comparative and analytical law*. 6. 207–210 [in Ukrainian].
6. Orlean, A., Kozii, V. (2016). Dotrymannia rozumnykh strokiv kryminalnoho provadzhennia kriz pryzmu yevropeiskykh standartiv [Compliance with reasonable terms of criminal proceedings through the prism of European standards]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy – Scientific journal of the National Academy of the Prosecutor's Office of Ukraine*. 4 (12). 162–170 [in Ukrainian].
7. Rishennia YeSPL vid 15.07.2010 "Buriaha proty Ukrainy") [Judgment of the ECHR of 15.07.2010 in Buryaga v. Ukraine]. Retrived from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_869#Text [in Ukrainian].
8. Rishennia YeSPL vid 28.11.2002 "Lavents proty Latvii" [Judgment of the ECHR of 28.11.2002 in Lavents v. Latvia]. Retrived from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_175#Text [in Ukrainian].
9. Tolochko, O. (2013). Kryterii otsiniuvannia prokurorom rozumnosti stroku dosudovoho rozsliduvannia [Criteria for evaluating the reasonableness of the pre-trial investigation period by the prosecutor]. *Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy – Bulletin of the National Academy of the Prosecutor's Office of Ukraine*. 1. 53-58 [in Ukrainian].
10. Evintov, V. (1999). Sprava "Miuller proty Frantsii". Rozumnyi strok trymannia pid vartoiu pid chas poperednoho slidstva [Case "Mueller v. France". A reasonable period of detention during the preliminary investigation]. *Praktyka Yevropeiskoho sudu z prav liudyny. Rishennia. Komentari – Practice of the European Court of Human Rights. Decision. Comments*. 1. 352–353 [in Ukrainian].
11. Rishennia YeSPL vid 10.12.1982 "Koriliano proty Italii" [Judgment of the ECHR of 10.12.1982 in Corigliano v. Italy]. Retrived from <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57463> [in English]; Rishennia YeSPL vid 25.02.1993 "Doberten proty Frantsii" [Judgment of the ECHR of 25.02.1993 in Dobbartin v. France]. Retrived from <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57807> [in English]; Rishennia YeSPL vid 04.04.2006 "Kobtsev proty Ukrainy" [Judgment of the ECHR of 04.04.2006 in Kobtsev v. Ukraine]. Retrived from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_031#Text [in Ukrainian].
12. Rishennia YeSPL vid 26.07.2007 "Safiannikova proty Ukrainy" [Judgment of the ECHR of 26.07.2007 in Safiannikova v. Ukraine]. Retrived from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_286#Text [in Ukrainian].
13. Rishennia YeSPL vid 20.06.2006 "Vaiich proty Turechchyny" [Judgment of the ECHR of 20.06.2006 in Vayıç v. Turkey]. Retrived from <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-75900> [in English].
14. Rishennia YeSPL vid 13.06.2006 "Silin proty Ukrainy" [Judgment of the ECHR of 13.06.2006 in Silin v. Ukraine]. Retrived from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_103 [in Ukrainian].
15. Rishennia YeSPL vid 07.12.2006 "Ivanov proty Ukrainy" [Judgment of the ECHR of 07.12.2006 in Ivanov v. Ukraine]. Retrived from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_136 [in Ukrainian].
16. Rishennia YeSPL vid 25.06.1987 "Milazi proty Italii" [Judgment of the ECHR of 25.06.1987 in Milasi v. Italy]. Retrived from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_136 [in Ukrainian].

ian]; rishennia YeSPL vid 04.12.1995 "Chirikosta ta Viola proty Italii" [Judgment of the ECHR of 04.12.1995 in Ciricosta and Viola v. Italy]. Retrived from <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57956> [in English].

17. Honcharenko, O. A. (2012). «Rozumnyi strok» rozghliadu spravy u praktytsi yevropeiskoho sudu z prav liudyny ["Reasonable period" of consideration of the case in the practice of the European Court of Human Rights]. *Forum prava – Forum of law*. 3. 126–131 [in Ukrainian].

18. Kushnierov, V. (2020). Katehoriia «rozumnyi strok» u kryminalnomu protsesi Ukrainy [The "reasonable term" category in the criminal process of Ukraine]. *Pidpriumnytstvo, hospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law*. 10. 269–273 [in Ukrainian].

19. Zvid pryntsyviv zakhystu vsikh osib, yaki piddaiutsia zatrymanniu chy uviaznenniu bud-yakym chynom, zatv. Rezoliutsiiei HA OON vid 09.12.1988 r. №43/173 [The Code of principles of protection of all persons subjected to detention or imprisonment in any way, approved by Resolution of the UN General Assembly dated 09.12.1988 No. 43/173]. Retrived from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_206 [in Ukrainian]; Zauvazhennia zahalnoho poriadku № 10 (2007) Komitetu OON z prav dytyny "Prava ditei u systemi yustytzii shchodo ditei" [General Remark No. 10 (2007) of the UN Committee on the Rights of the Child "Children's rights in the justice system for children"]. Retrived from <https://postup.lg.ua/zaklyuchni-rekomendaciyi-komitetu-z-prav-ditini-oon> [in Ukrainian].

20. Rishennia YeSPL vid 08.11.2005 "Bahlai proty Ukrainy" [Judgment of the ECHR of 08.11.2005 in Baglay v. Ukraine]. Retrived from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_432#Text [in Ukrainian]; rishennia YeSPL vid 10.03.2010 "Bendryt proty Ukrainy" [Judgment of the ECHR of 10.03.2010 in Bendryt v. Ukraine]. Retrived from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_501#Text [in Ukrainian]; rishennia YeSPL vid 08.04.2010 "Oleksii Buhaiov proty Ukrainy" [Judgment of the ECHR of 08.04.2010 in Oleksii Buhaiov v. Ukraine]. Retrived from URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_561#Text [in Ukrainian].